

Samlet oversikt over alle SOP-artikler om

Kortforlaget A/S

Tabellen under er innholdsfortegnelse i dette dokumentet som tar med alle artikler vi har hatt i Samling Om Postkortet siden vi startet opp i 1984 – uavhengig om artiklene omtaler de seriene vi har laget registreringslister for eller ikke. Artiklene er ikke oppdatert, selv om vi har fått ny kunnskap underveis. Endringene vil kunne leses ut av registreringsoversiktene.

SOP #	Artikkel	Forfatter	Side
88/2022	Fra sort/hvitt til farge – Kortforlaget og Knut Aune	Magne Botnedal	2
90/2022	Fra sort/hvitt til farge – oppfølging	Magne Botnedal	6

Fra sort/hvitt til farge – Kortforlaget og Knut Aune

Av Magne Botnedal

Vi kan ikke si at det har vært overveldende mange tilbakemeldinger på denne artikkelen, som enten skyldes at det ikke er mye kompetanse hos oss organiserte samlere på dette temaet eller at mange sitter kun med en liten bit av kunnskapen. Jeg må innrømme at jeg ikke har sjekket "The Postcard Album", men antar noen av medlemmene har. De har hatt stor fokus på tyske utgivere og trykketeknikker. Før første verdenskrig var en stor del av postkortproduksjonen *outsourcet* til Tyskland, så kanskje vi finner det vi leter etter i en av deres årlige utgivelser.

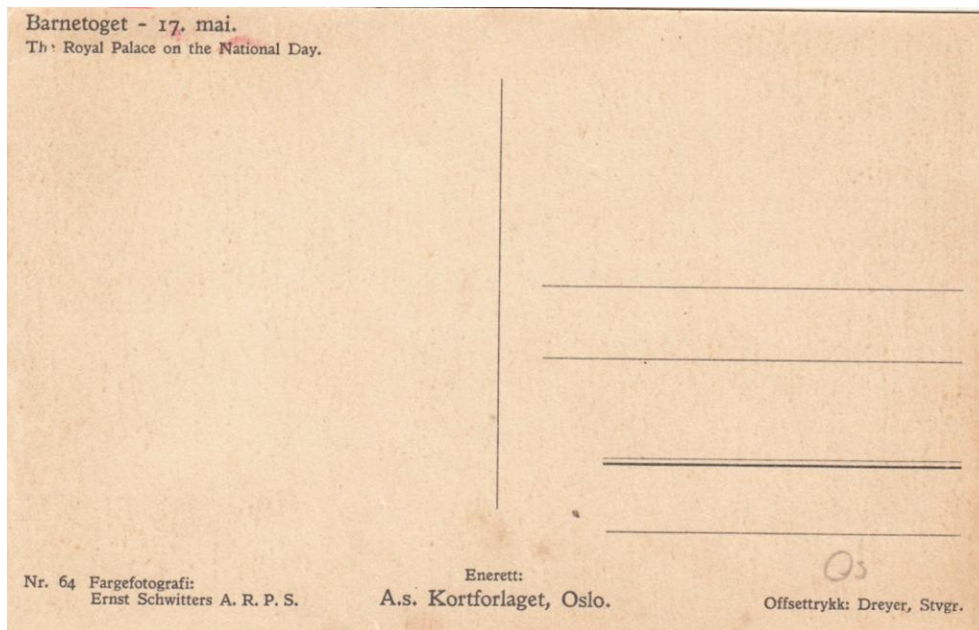
I mangel av denne kunnskapen, vil vi derfor ta en ny tilnærming som er det å se på når de ulike utgiverne i Norge gikk over fra S/H til Farge for fotografiske postkort. I denne artikkelen vil vi se på Kortforlaget og Knut Aune A/S, ikke fordi de var først ute med overgangen, men fordi de hadde i starten samme trykkeri, og for Aunes del, en rimelig klar overgang. Selvsagt har overgangen, slik det normalt er med slike, vært gradvis – dvs i starten er det relativt få utgivelser med ny teknikk, primært for å se om det slår an samtidig som markedet må venne seg til det nye, og være villig til å betale mer for produktet.

Over: Det finnes et betydelig antall kort som viser folk bakfra, noe som gir mening i dag, da lover krever samtykke for dem som kan identifiseres. Men det har ikke alltid vært slik, så tidligere burde bilder bli tatt fra siden eller forfra. Kortforlaget er utgiver av dette, som har tittelen "Barnetoget – 17. mai" og den engelske varianten "The Royal Palace on the National Day."

Kortforlaget ble etablert i 1945 av Olav Fridtjof Rønning, som tidligere hadde drevet firmaet Børrehaug & Rønning sammen med Hans Børrehaug. Etter Olav Rønnings død i 1959, ble firmaet drevet videre av enken Grethe Rønning Landbo til hennes død i 2002 (kilde Nutta Haraldsen). Firmaet ble tvangsavviklet i 2009.

Kortet over er fra deres første produksjon av fargekort, en serie jeg kun kjenner kort fra Oslo og Bergen. Siden jeg kun har 33 av disse, kan det selvsagt være kort med motiver fra andre byer og steder. Er det noen av dere som har motiver fra andre byer/steder, send gjerne en skanning.

Baksiden, type 1, av kortet på foregående side er interessant, da det dokumenteres at det er en reproduksjon av et fargefoto, og det er offsettrykket av Dreyer i Stavanger.

Fotografens navn er Ernst Schwitters A.R.P.S. Mer om han under. Utgiver er A.s. Kortforlaget. Denne utgaven er matt, som de fleste i denne serien.

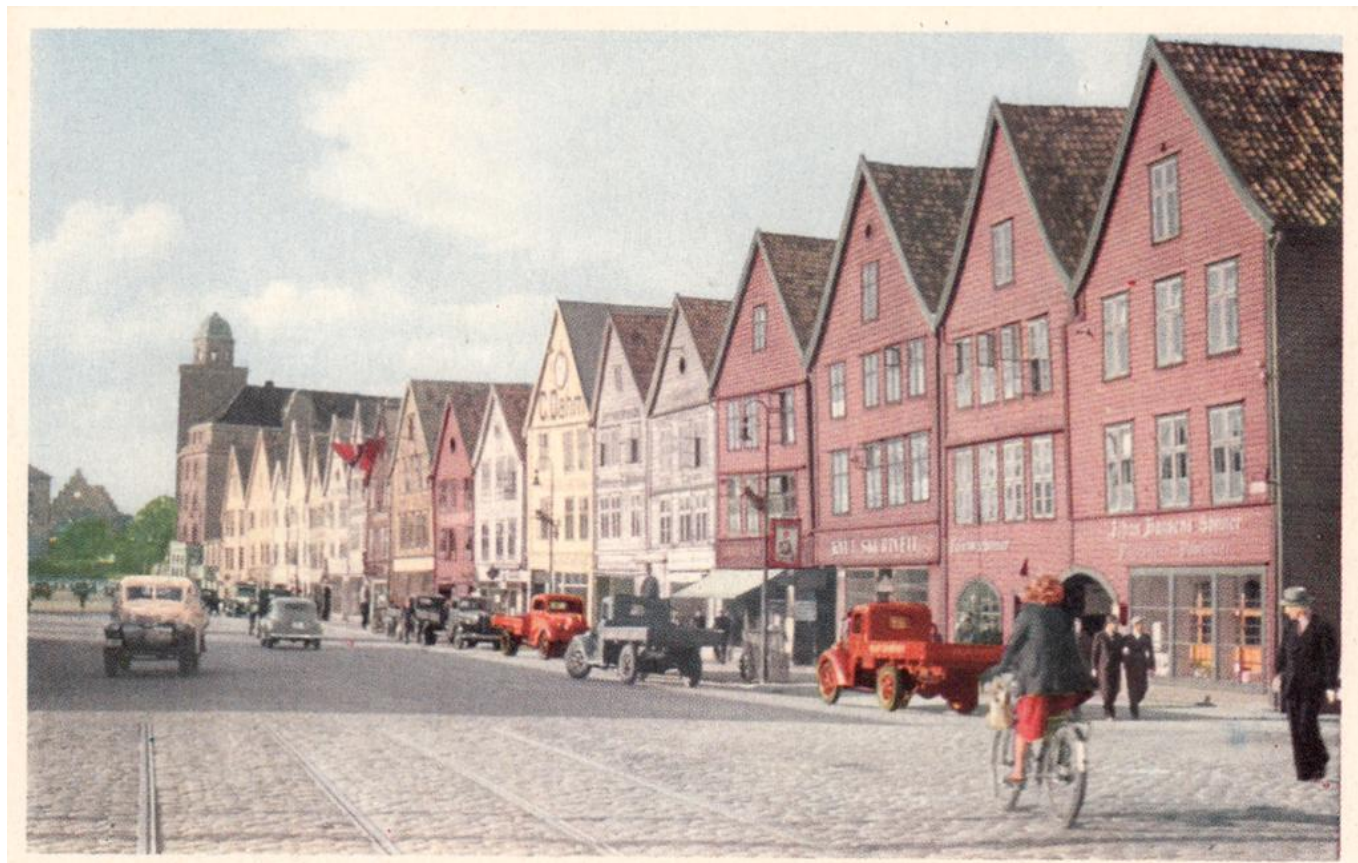
Over: Nr. 57 Deichmanske Bibliotek med samme baksidedata som Nr. 64, også dette med matt overflate.

Hvem var så denne fotografen? Det finnes en biografi på nettet som gir svaret, en biografi laget av "Kurt und Ernst Schwitters Stiftung". De forteller at han ble født i Hanover 16.november i 1916, sønn av Helma og Kurt Schwitter. Kurt var maler og inspirerte Ernst som i ung alder begynte å tegne og å lage kolasjer. Han fikk et kamera fra sin farfar allerede da han var 9 år gammel, et Agfa-kamera med 9 * 12 cm glassplate-negativer. I 1930 var han på reise til Norge sammen med sine foreldre, et cruise til Vestlandet og Nord-Norge. Han ble mektig imponert av den norske naturen og proklamerte at han ville flytte til Norge.

Han stilte ut sine fotografier i en fotobutikk i Hanover allerede i 1931. To år senere utstiller han seks bilder på en internasjonal utstilling for fotografier og film i Brussel. Kort tid etter dette får

han et Leica 35 mm-kamera av sin far. I denne perioden var det flere reiser til Norge, og tilbringer mesteparten av tiden i Norge både i 1934 og 1936, og i 1937 hjelper faren han til å få en leilighet på Lysaker. I 1939 blir han kjent med Ester Helene Guldahl som han giftet seg med 25.november samme år (skilt i 1944).

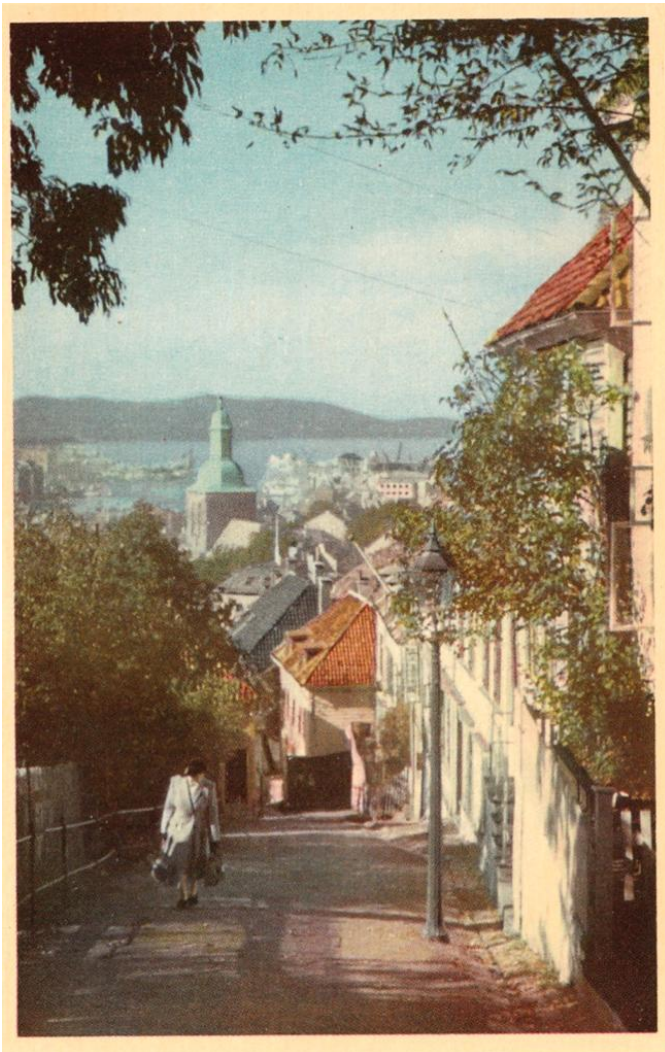
Da krigen kom til Norge 9.april flykter Kurt, Helma og Ernst til Åndalsnes hvor de ble internert i flere uker, før de dro videre til Sortland og etter hvert til Tromsø - hvor de kom seg 9.juni med isbryteren "Fridtjof Nansen" som tok dem til Scotland. De ble også internert der, men kun i en kortere periode. I 1941 ble han hyret av "Polyfoto Ltd", et anglo-amerikansk fotofirma. Han fikk i oppdrag av den norske eksilregjeringen til å organisere en større norsk utstilling, basert på de 2.500 bildene han tok under hans rømning, som fylte 60 % av utstillingen.

Over: Nok et kort i matt utførelse, denne gangen "Bergen. Bryggen", som har som de øvrige kortene i serien også har engelsk tekst, her "The Wharf." Baksiden for dette er endret da trykkeridata er tatt bort, mens "Enerett A/S Kortforlaget – Nr 161" er plassert loddrett mellom tekst- og adressefeltet. "Fargefoto: Ernst Schwitter A.R.P.S." er plassert loddrett helt t.v. på baksiden. Portretter er hentet fra biografien.

Utstillingen som ble avholdt i magasinet "Harrods" i London ble åpnet av Kong Haakon VII i februar 1942. På slutten av krigen søker han (portrett t.v.) om statsborgerskap, som blir avslått selv om han hadde gitt negativer gratis til representanter for regjeringen (innvilget i 1945). I 1946 blir han medlem i Oslo Kamera Klubb. I 1946 reiser han rundt i Norge som NTB-fotograf, men han neste år tar industribilder i Holmestrand og Høyanger, samtidig som han deltar på en rekke utstillinger. Han slutter sitt engasjement med NTB i 1948, og blir freelance-fotograf. Det står ingenting om at han tok fotografier for postkort, men det må jo ha vært en del av hans freelance-virksomhet.

T.v. "Bergen. Skivebakken" tar vi med bl.a. fordi dette er det samme motivet som den første vinneren av Bergen 950-fotokonkurransen for 2 år siden. Kortet er Nr. 163, og er glansbelagt.

Schwitter forsetter sitt virke som fotograf, deltar på utstillinger og får en rekke utmerkelser for sitt arbeid, f.eks i 1962. Han ble den første mottakeren av en Æresbevisning av bladet "Kamera" for sitt enestående bidrag til norsk fotografering.

Når er så denne serien utgitt? Første avstempling er 1950 for oslokortene og 1951 for de høyere nummererte bergenskortene. Det er vanskelig å vite om Kortforlaget bestilte disse motivene, eller om Schwitter reiste rundt i landet, og senere solgte bilder til Kortforlaget. Så hypotesen er at de første ble utgitt i 1950 - og resten i løpet av 1951, også fordi det er det gamle småformatet som ble benyttet.

Alle motivene har hvite kanter, som var på moten hos mange av postkortutgiverne på denne tiden, frem til slutten av 50-tallet. Digitalmuseet har 2 kort fra Hamar, i serie 6000, en med og en uten ramme.

Fra Sort/Hvitt til Farge – oppfølging

av Magne Botnedal

Siden forrige artikkel om dette i SOP #88, har det dukket opp mer informasjon om de utgiverne som ble omtalt der, Kortforlaget og Aune

Kortforlaget

I tillegg til å bli kjent med nok en tidlig fargeserie fra dem, er samlingen min også utvidet. Den "nye" serien, er en fargeserie med glansbelagte kort og ruglete kanter, som minner om en tidlig Mittet-serie (omtalt i artikkelen Fra Sort/Hvitt til Farge – Mittet). Alle de fire kortene jeg nå er i besittelse av er fra Oslo med numre fra 104 til 114, numre som ikke overlapper den serien som ble omtalt i SOP #88. De kortene jeg har i den serien har numre fra 52-93, og 151-165. Så en hypotese kan da være at disse seriene har vært utgitt noenlunde samtidig og har numre i samme serie. Storformatkortene, dvs de 2 som er stemplet, er postgått i 1960. Første kjente stempeling for småformatkortene er 13.8.1949, mens tidligste bergenskort er 7.8.1950, begge fra Vidar Fleslands samling.

T.v. Kortet tittel er "Oslo. Hotell Viking", Nr. 114. For dem som har god kjennskap til biler fra 40- og -50-tallet, er det kanskje mulig å datere tidspunktet bildet er tatt med større presisjon, om ikke noen kjenner til mer av Kortforlagets historie.

T.h. Nok et kort fra denne "nye" storformatserien, tittel "Oslo, fra Akershus".

Også for disse kortene, står det "Foto: Ernst Schwitters, A.R.P.S, som styrker teorien om at disse kan ha vært fra en parallell serie med småformatkortene. Plassering av tekstene bak er også lik, men trykkeriet er her "Hagen & Kornmann", et firma som ble slettet i Brønnøysund-registrene i 2005